

Çevre İçerikli Belgesel Filmlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Sözcük Dağarcığı Gelişimine Katkısı: Yuva Belgeseli Örneği*

The Contribution of an Environmental Documentary Movie on the Development of Vocabulary of Turkish Language Learners: Home Documentary

Mohammad Asif ALI

ORCID: 0000-0002-5773-1555 ◆ asifalim2018@gmail.com

Doç. Dr. Şükrü BAŞTÜRK

ORCID: 0000-0002-8319-9507 ◆ Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
◆ basturk@uludag.edu.tr

Özet

Çevre içerikli belgesel filmlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin sözcük dağarcığı gelişimine katkısının belirlenmesine yönelik sorulara cevap aranan bu çalışma, deneysel ve nicel desende bir tarama araştırmasıdır. Çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çevre konulu belgesel izletmenin öğrencilerin çevreyle ilgili sözcük dağarcıklarını geliştirmesine etkisini tespit etmektir. Çalışmanın evrenini Bursa Uludağ Üniversitesi Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde (ULUTÖMER) Türkçe öğrenen hazırlık sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu çalışmada materyal olarak Arthus-Bertrand'ın (2009) "Yuva" isimli çevre belgeseli filminin senaryosunda yer alan sözcükler kullanılmıştır. Kullanılan sözcükler -DİAOÖÇ (Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi) B2 düzeyi kazanımlarına uygun olacak biçimde- B2 düzeyine uyarlanarak sözcük dağarcığı testi şeklinde uygulanmıştır. Veriler 2020-2021 güz döneminde ULUTÖMER'de Türkçe öğrenen öğrencilere uygulanan "Sözcük Dağarcığı Testi" formu ölçeğiyle toplanmıştır. Toplanan veriler nicel veri analiz yöntemleriyle analiz edilerek ön ve son sözcük dağarcığı testleri arasındaki olası farklılıklar belirlenmiştir. Belirlenen farklılıkların ortalamasının, öğrencilerin çevresel sözcük dağarcığı gelişimine katkı sağlayıp sağlamadığını ortaya koymak için ön-son test arasında bağımlı gruplar t - testi (paired-sample's t-testi) yapılmıştır. Sonuç olarak çevre belgeseli filmlerinin öğrencilerin günlük ve çevre sözcük dağarcıklarının gelişimine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Belgesel Film, Sözcük Dağarcığı, Türkçe Öğretimi, Türkçe Öğretiminde Film, Yuva Belgeseli

Abstract

The current study, which investigates the contribution of environment-themed documentary films to the vocabulary development of students learning Turkish as a foreign language, is an experimental and quantitative (survey research) research. This study aims to determine the effect of watching aforementioned type of documentary on the development of students' vocabulary learning in the scope of environment in teaching Turkish as a foreign language. The sample group of the study consists of preparatory class students learning Turkish at Bursa Uludağ University Turkish Teaching Research and Application Center (ULUTÖMER).

The vocabulary content of this study is based on the words in the scenario of environment-themed documentary film called "Home" by Arthus-Bertrand (2009). The utilized words which were adapted in a compatible way with B2 level and related CEFR (The Common European Framework of Reference) learning outcomes were applied as a vocabulary test. The data were collected with the "Vocabulary Test" questionnaire form applied to the students learning Turkish at ULUTÖMER in the fall semester of 2020-2021. The collected data were analyzed with quantitative data analysis methods and probable differences between

* Bu çalışma Doç. Dr. Şükrü Baştürk'ün danışmanlığında Mohammad Asif Ali'nin Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanan yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir

pre-post-vocabulary tests were determined. Then, by conducting Paired-sample's t-test between the pre-post-tests' averages, the contribution of environment –themed documentary films on the development of language skills, daily and related vocabulary development of those learning Turkish as a foreign language was determined. The results indicate that environment-themed documentary films contribute positively to the development of students' vocabulary learning within the context of everyday life and environment theme.

Keywords: Documentary film, Film in teaching Turkish as a foreign language, Home documentary film, Vocabulary learning

Giriş

Türkiye'nin özellikle son yıllarda sergilediği ekonomik ve sosyal gelişmeler sonucunda, tüm dünyada tanınırlığı artmaya başlamış ve uluslararası ilişkilerin doğal bir sonucu olarak Türkçe yabancı dil olarak da önem kazanmaya başlamıştır. Dünyanın birçok ülkesinden insan; eğitim, ticaret, turizm vb. amaçlarla Türkiye'ye gelerek veya kendi ülkesinde çeşitli biçimlerle Türkçe öğrenmeye yönelmiştir. Yabancı dil olarak Türkçeye artan bu ilginin karşılanabilmesi için yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreçlerinde basılı materyallerle yetinilmemelidir. Materyallerin çeşitlendirilmesi özellikle çoklu yetilere hitap eden film gibi görsel-işitsel materyallerin derse entegre edilmesinin hedef kitlenin çeşitli dil yetilerinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yabancı dil öğrenen kişinin -sosyal ortamlarda dili kullanırken- sahip olduğu sözcük dağarcığı önemli bilgi kaynaklarından biridir. Kişinin sözcük dağarcığı ne kadar geniş olursa, iletişim kurması o kadar kolay olmaktadır. İnsanlar; yerli halk ile konuşurken, yabancı dilde bir film izlerken ya da kitap okurken çeşitli ilginç sözcüklere rastlamakta, bu sözcükleri hatırlamakta, tanımakta, birbirleriyle karşılaştırmakta ve bu sözcüklerin bir bağlam içinde nasıl kullanıldığını anlamakta güçlük çekmektedirler. Bir de bu kişiler, sözcüklerin kulağa benzer gelmesi nedeniyle onları ayırt etmede ve doğru telaffuz etmede zorlanmaktadır. Bu konu, öğrencilerin özgüvenlerinin azalmasına sebep olmaktadır (İşcan, 2017, s. 25). Yabancı dil öğreniminde öğrencilerin hedef dile yönelik becerilerinin artması ve daha kalıcı öğrenmeleri için dili doğal ortamlarda öğrenmeleri gerekmektedir. Krashen (1982) öğrenim-edinim ayrımı varsayımına dayalı olarak öğrencinin dile doğal ortamlarda maruz kaldığında farkında olmadan dili daha kalıcı öğrenebildiğini belirtmiştir. Öte yandan hedef dili öğrenen birinin, hedef dilin konuşulduğu ülkeye gitme şansı da her zaman olmayabilir. Bu durumda filmler, diğer dil öğrenme materyallerinden daha doğal materyallerdir. Filmler, öğrencilerin ruhuna ve zihnine hitap eden, hedef dilin öğrenim sürecinde hızlı, kalıcı ve eğlenceli olan, öğrencilerin temel dil becerilerini - okuma, dinleme, konuşma, yazma- geliştiren materyaldir. Birçok araştırmacı yabancı dil öğretiminde film materyallerinin faydalarından söz etmiştir. Almanca, İngilizce, Farsça ve Fransızca gibi yabancı dillerin farklı dil becerilerinin öğretiminde (Keene, 2006; Gilmore, 2007; Seferoğlu, 2008; Hayati & Mohmedi, 2009; Herrero & Chan, 2010; Pimsamarn, 2011; Chao, 2013; Argynbayev, vd. 2014; Chika, 2014; Haghverdi, 2015; Kabooha, 2016; Bakla, 2017; Dilber, 2018; Dizon, 2018; Polat & Erişti, 2019; Sun, 2019; Alsmari, 2020; Rostambeik & Moqaddam, 2015) görsel-işitsel materyallerin etkin olarak kullanıldığı görülmüştür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ise televizyon dizileri (İşcan & Aktürk, 2014; Yılmaz, 2017) Türk tarihini ve kültürünü yansıttığından, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde en önemli araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu alanda diğer araştırmacılar tarafından da alt yazılı ve alt yazısız filmlerin (İşcan, 2011), bilim kurgu filmlerinin (Biber & Kubaş, 2017), dizi filmlerin (Arslantaş, 2013; Coşkun, & Arslantaş, 2016), çizgi filmlerin (Abuzahra vd. 2016), komedi filmlerinin (Türker & Aytekin, 2018), kültür aktarımına yönelik filmlerin (İşcan & Karagöz, 2016), reklam filmlerinin (Yılmaz, 2021), sinema filmlerinin (Özsoy, 2017) ve tarihî filmlerin (Özdaş, 2008) yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dil becerilerinin geliştirilmesinde katkısı ortaya konulmuştur.

Üstündağ'a (2012) göre belgeseller; doğal yaşam, tarihî olaylar, kültürel sermaye, savaş görüntüleri, yaratıcı bulgular, spor etkinlikleri gibi pek çok konuyu kapsamaktadır. Böylece izleyici, gündelik hayatta görülmeyen pek çok olayla, gerçekle ve yaşamla karşı karşıya kalmaktadır. Bu özellikleri ile belgeseller birçok eğitim faaliyetinde ve sürecinde bilgi kaynağı olarak kullanılabilir. Bunun yanında, DİAOÖÇ'nin (2020) tamamlayıcı cildi, dil öğrenimi ile ilgili geleneksel tanımlarla aynı fikirde olurken dilin etkileşimsel, eylem ve iş birliği yaklaşımı üzerinde daha fazla durmaktadır (Özbal, 2020). Bu yaklaşımda dilin yapısından daha çok işlevine öncelik verilmektedir. Öğrenci bireysel ya da başkalarıyla etkileşim içinde bir eylemi gerçekleştiren ve iş gören sosyal bir aktör olarak görülmektedir. Çünkü insanlar gerçek hayatta dil becerilerini bütünleştirir, böylece dört temel beceri (konuşma, yazma, okuma, dinleme) yerine dört iletişim modu (algılama, anlatma/üretim, etkileşim, arabuluculuk/dil aktarımı) ortaya çıkmaktadır. Bu durumda bir öğrencinin sınıfta gördüğü ders dışında, çevresindeki konulara da dikkat etmesi gerekmektedir. DİAOÖÇ'de, dil öğretim süreçlerinin dilin gerçek hayatta gerçekleştiği bağlamlarda ele alınması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, (yabancı) dil öğretim süreçlerinde ele alınması gereken konular ve sosyal etkileşim alanları listesinde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' da yer almıştır. Derste bu konularla birlikte metin, görsel, film vb. materyallere yer verilerek etkinlikler yapılmasını önerilmiştir (Trim ve diğerleri, 2001; akt. Alyaz, Coşkun & Şen, 2017, s. 3). Bu esas alındığında çevre konularının da yabancı dil öğretim materyaline entegre edilmesi gerekmektedir. Çünkü yaşadığımız çağda çevre sorunları toplumda oldukça önemli bir gündem konusudur. Sanayi Devrimi'nden sonra teknolojinin insan hayatına girmesiyle yaşam tarzları değişmiş, nüfus artmış, doğa tahrip edilmiş ve çevreye zarar verilmiştir. 1995'te Berlin'de düzenlenen ilk Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'ndan, Glasgow (2021) iklim anlaşmasına kadar iklim değişikliğinin ve çevre sorunlarının arttığı, bu sorunların dünyanın geleceği için ciddi bir tehdit oluşturduğu belirlenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Orman Bakanlığı'na göre (2008) kentleşme, su kirliliği, katı atık, hava kirliliği, erozyon ve çölleşme, gürültü kirliliği ve orman tahribatı ulusal düzeyde en önemli sorunlardır. Küresel düzeyde temel çevre sorunları ise sıcaklık değişimleri ve küresel ısınma, ozon tabakasının incilmesi, orman tahribatı olarak tanımlanmaktadır (Baykal & Baykal, 2008; akt. F. Sadık & S. Sadık, 2014, s. 2383).

Eğitim materyallerinin kaynaklarına bakıldığında çevre sorunlarına pek dikkat edilmediği görülmüştür. Farklı Türkçe öğretim setleri de incelendiğinde çevre sorunlarıyla ilgili metin, resim, ses, filmler kullanıldığı, hatta çeşitli film türlerinin konu edilmiş olduğu da görülmüştür. Fakat film materyalinin çevre sorunları ile ilgili DİAOÖÇ'de (Trim vd., 2001) önerildiği gibi yer almadığı belirlenmiştir. Bundan dolayı, Almanca öğretim setlerinde (Alyaz, Coşkun & Şen, 2017) Türkçe öğretim setlerinden daha fazla doğa ve çevre ile ilgili konulara yer verildiği tespit edilmiştir. Yabancı dil öğretiminde sözcük dağarcığı gelişimine dair (Wesche & Paribacht, 1996; Yüksel & Tanrıverdi, 2009; Bird & Williams, 2002; Amalia, 2012) araştırmalar mevcuttur. Ancak öğrencilerin çevresel sözcük dağarcığının tespitine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çeşitli derslerin öğretiminde belgesellerden yararlandığı son yıllarda yapılan çalışmalarda görülmektedir: tarih dersi (Aktekin & Çoban, 2012; Tokgöz, 2021; Türker & Arsalan, 2008; Yazıcı, 2008), coğrafya dersi (Atçı, 2019; Öztürk, 2019; Soytürk, 2019), fen ve teknoloji dersi (Kapucu, 2013), bilimin doğası dersi (Kapucu, Çakmakçı & Aydoğdu, 2015) ve bilimin doğası ve madde parçacıkları dersi (Başkalyoncu, 2017). Derslerde belgeseller, bir konunun veya olayın aşamalarını göstermek ve kavramları somutlaştırmak için kullanılmıştır. Ancak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde -DİAOÖÇ'de yabancı dil öğretiminde kullanımı önerildiği gibi- görsel-işitsel materyallerin özellikle çevre içerikli belgesel filmler gibi gerçek ve otantik materyallere yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir (Alyaz,

İşığışok, Gürsoy, 2016). Belgesel filmlerin alt kategorileri olsa da hepsinin özelliği gerçeği göstermeleridir. Bu alt kategorilerinden biri çevre içerikli belgesellerdir.

Çevre içerikli belgeseller

Çevre, yaşamın gerçekleştiği tüm ortamları ifade etmektedir. Çevre koruma ise, sürdürülebilir kalkınmanın sütunlarından biri olarak kabul edilmektedir. 1972 yılında kurulan Birleşmiş Milletlerin Çevre Programı'na göre sürdürülebilir kalkınma, insan ve doğa arasında bir denge kurarak, doğal kaynakları tüketmeden gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasını ve geliştirilmesini sağlayacak şekilde bugünün ve gelecek yaşamın ve kalkınmanın programlanmasıdır (Akt. Alyaz, Coşkun & Şen, 2017). Bu tanımdan hareketle sürdürülebilir bir çevre koruması (Dunlap, 2000; Scot, 2006) iki yaklaşımla incelenmektedir: birincisi insan merkezli (antroposentrik) yaklaşım, ikincisi ise çevre merkezli (ekosentrik) yaklaşımdır. Sürdürülebilir kalkınma; sosyal, ekolojik, ekonomik, mekânsal ve kültürel boyutları olan bir kavramdır. Bu boyutlar birbirinden ayrı düşünülemez. Bu kavramların temelinde, insanın yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, çevresel dengenin korunması, daha temiz enerjilerin kullanılması vb. yer almaktadır.

Son yıllarda Türkiye'de farklı eğitim alanlarında ders materyali olarak farklı belgesellerin kullanıldığı çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan, fen ve teknoloji dersinde (Kapucu, 2013), sekizinci sınıf öğrencilerinin bilim doğası dersinde (Kapucu, Çakmakçı & Aydoğdu, 2015), ilkökul öğrencilerinin çevre bilinci gelişiminde (Şimşekli, 2015), Almanca öğretmen adaylarının çevresel tutumlarının incelenmesi konusunda (Alyaz, Işığışok, Gürsoy, 2016), belgesellerin bilimin doğası ve madde parçacıklarının yapısının öğretilmesine etkisi (Başkalyoncu, 2017), hizmet öncesi öğretmenlerin çevresel tutumlarının gelişiminde (Alyaz, Öztürk ve Genç, 2017) çevre konusunun öneminden bahsedilmiştir. Önceki çalışmalarda farklı alanların öğretilmesinde çevre içerikli belgesel film kullanılmışsa da yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesinde çevresel sözcük dağarcığı gelişimine dair herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Sözcük Dağarcığı

Sözcük hazinesi, söz varlığı ve vokabüler gibi farklı terimlerle de açıklanan "sözcük dağarcığı", bireyin bildiği tüm sözcükleri kapsamaktadır. Sözcük dağarcığı (Uçar, 2019) dil becerisinin önemli bir parçasıdır ve öğrencilerin konuşmayı, okumayı, yazmayı, dinlemeyi öğrenmeleri için bir platform sağlamaktadır. Yabancı dil öğrenenler sosyal ortamlarda dili iletişim ve etkileşim aracı olarak kullanırken en çok sözcük dağarcığından yararlanırlar. Bireyin sözcük dağarcığı ne kadar genişse iletişim süreci o kadar kolaylaşır. Çünkü Dilsel Görecelik kuramına (Whorf, 1956; Wittgenstein, 1922) göre sözcükler bireyin dünyayı nasıl algıladığını belirlemektedir (Akt. Büyükkantarcioglu, 2006, s. 29).

Alan yazında sözcük öğretimiyle ilgili farklı metotlar kullanan çalışmalara rastlanmıştır. Bu alanda Celce-Murcia ve Rosensweig (1979, s. 241-257) sözcük öğretimi için konuşmada kullanılan her sözcüğün ve çekim eklerinin farkında olunması adına dilbilgisi-çeviri yöntemi üzerinde durmuştur. Bu yöntemde sözlükten sözcük aramanın ve ardından sesli okumanın önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, bahsedilen çalışmada tüm diller Latinceye benzer şekilde incelenmiştir. Bu yöntemlerin her ikisi de bir sözlükten sözcük aramayı ve yabancı dilden metinleri çevirmeyi gerektirmekte ve yöntemlerin hiçbiri öğrencilerin yabancı dili gerçekten anlamalarını ve konuşmalarını sağlamayı amaçlamamaktadır. Buna tepki olarak ortaya çıkan Düz Varım Yöntemi ve İşitsel-Dilsel Yöntem sınıfta öğrencinin sadece hedef dili kullandığını ve duyduğunu ileri sürmüştür. Düz Varım Yöntemi sözcük öğreniminin dilin ayrılmaz bir parçası olarak bağlam içinde öğrenildiğini belirtmişken İşitsel-Dilsel Yöntem ise temel yapılar ve dilin ses sistemi üzerinde daha fazla durmuş ve sözcük öğrenimine çok daha az önem vermiştir. Hâlbuki

günümüzde sözcük öğretiminin rolü önemli sayılmakta; öğretmenler dil öğreniminin diğer alanlarıyla denge kurmaya çalışmaktadırlar (Akt. Ruusunen, 2011, s. 28).

Diğer bir sözcük öğrenme yöntemi de İletişimsel Yaklaşımdır. Yabancı dil öğrenmenin temel amacı karşımızdaki kişiyle iletişim kurmak olduğundan, İletişimsel Yaklaşımı değerlendirmek faydalı olabilir. Özdemir'e (2006) göre İletişimsel Yaklaşım'da anadil kullanılmaz, öğrenciler hedef dili sadece bir ders olarak değil aynı zamanda bir iletişim aracı olarak kabul etmelidir. Banciu ve Jireghie'ye (2012) göre İletişimsel Yaklaşım gerçek yaşam durumlarını ortaya çıkarmaktadır. Demirel (1999) ise öğretmenin temel görevinin sınıfta bir iletişim ortamı oluşturmak olduğunu belirtmekte ve tüm görsel-ışitsel öğretim tekniklerinin kullanılması gerektiğini savunmaktadır. İletişimsel Yaklaşımdaki öğretim tekniklerinden biri de sınıfta özgün materyallerin kullanılmasıdır. Sınıfta ders kitaplarını destekleyici çevrimiçi bir çalışma kullanmak, bir şarkı dinlemek veya bir film izlemek öğrencilere daha fazla motivasyon vermekle birlikte iletişim kurma becerilerini de geliştirmektedir (Akt. Başören, 2015, s. 15-23).

Görüldüğü gibi yabancı dilde sözcük öğretiminin birçok yolu vardır. Sözcük öğretiminde sınıf içi etkileşim çok önemli olmasına rağmen birçok öğrenci sınıfta sözcük öğrenimiyle ilgilenmez, bu durum dil öğretiminde ciddi bir problemdir. Bu konuda öğretmenler, öğrencilerin çoklu dil becerilerine hitap eden film gibi görsel-ışitsel materyal ve etkinlikler hazırlamalıdır. İşcan'a (2017) göre öğrenciler filmde gördükleri yeni sözcükler hakkında konuşurken filmin hikâyesini anlatarak konuşmayı pekiştirecek etkinlikler yapabilirler. Filmi izledikten sonra öğrendikleri yeni sözcükleri kullanarak basit cümlelerle filmi özetleyebilirler.

Krashen ve diğer ikinci dil edinim uzmanlarına göre (Krashen ve Terrell 1983; Littlewood, 1984; Ellis, 1985), öğrencilerin ikinci bir dilde becerilerini geliştirebilmelerinin iki farklı yolu vardır: Birincisi öğrenme, diğeri ise edinmedir. Öğrenme, öğrencilerin dikkatini dilin biçimine veya yapısına odaklayan bilinçli bir süreçtir. Edinme ise öğrenmenin aksine, bireyin ana dilini edindiği gibi bir süreçtir. Edinme, dilin formundan çok mesajı (anlama) vurgu yaparak bireyin yeni dile doğal ortamlarda maruz kaldığında gerçekleşmektedir (akt. Abukhattala, 2013, s. 128). Ayrıca Krashen'in (1982) anlaşılabilir girdi varsayımına göre bir dilin kolayca öğrenilebilmesi için öğretilecek materyallerin öğrencilerin mevcut seviyesinden biraz daha ileri seviyede olması, bu materyallerin somuttan soyuta giden bir yaklaşımla hazırlanması gerektiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda Sünbül, bir eğitim etkinliğinin "Somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, kolaydan zora, yakından uzağa ve yüzeyden derine" kademeli bir derecelendirme izlemesi gerektiğini belirtmiştir (2014, s. 22). Bu yönergelerden hareketle film gibi görsel-ışitsel materyallerin yabancı dil öğretiminde kavramların ve sözcüklerin somutlaştırılmasında yardımcı olduğu söylenebilir.

Yabancı dillerde sözcük dağarcığı gelişimi ile ilgili kaynaklara bakıldığında alt yazılı filmlerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. King'e (2002) göre öğrenciler alt yazılı filmler sayesinde sözcüğün nasıl telaffuz edileceğini öğrenmektedirler. Yüksel ve Tanrıverdi (2009, s. 48-54) film izlerken alt yazının faydalarını vurgulamakta ve dil öğrenenlerin, sözcüğü bir bağlamda görmelerini sağladığından sözcük öğrenimini kolaylaştırdığını belirtmektedir. Shirazi, Sesabi ve Simin (2016) ile Sirmandi ve Sardareh (2016) alt yazılı filmleri sözcük öğretimini kolaylaştıran materyallerden saymıştır. Diğer araştırmacılar da bu konuyu vurgulamıştır. Yabancı dillerde sözcük dağarcığı gelişiminde (Amalia, 2012; Harji, Woods & Alavi, 2010; Paivio, 1971; Stewart & Pertusa, 2004) alt yazılı film, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmektedir (İşcan, 2011, s. 23-30). Barın (2007) ise kısa filmlerin Türkçe öğrenen öğrencilerin sözcük öğretiminde mutlaka kullanılması gereken önemli bir materyal olduğunu belirtmiştir. Bursalı ve Ünal (2015) çizgi dizilerin öğrencilerin söz varlığına katkısının genel anlamda olumlu olduğunu belirtmiştir.

DİAOÖÇ’de dil seviyeleri altı düzey olarak sınıflandırılmıştır. Bu çerçeve programa göre orta düzeyde (B2 düzeyi) bir öğrencinin iletişim kurabilmesi için 4000 sözcük bilmesi gerekmektedir. Bu çerçeve programda dil öğretiminde çevre ve doğa konusunun da öğretilmesi önerilmiştir.

Bu çalışmadaki araştırma sorusuna yanıt bulunabilmesi için uygulama yapılmıştır. Bu bağlamda ULUTÖMER’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere çevre içerikli Yuva filmi izletilmiş, filme yönelik eğitsel materyal oluşturulmuş ve sözcük dağarcığı testi hazırlanmıştır. “Yuva” (Arthus-Bertrand, 2009) filmi Türk televizyonlarında 2015 yılında gösterilmiş olup -çevre konusunun işlendiği ve bir gönüllülük projesi kapsamında geliştirilmiş- günlük dil öğeleri ve çevreye özgü sözcükleri kapsayan uzun metrajlı bir belgeseldir. Film 90 dakika sürmektedir ve daha önce Almanca, Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve İtalyanca gibi birçok yabancı dilde seslendirilmiştir (Kazanoğlu, vd., 2015, s. 377). Filmin amacı, yeryüzündeki doğal kaynakların dikkatsiz kullanımı nedeniyle dünyamızın geleceğini tehdit eden tehlikeye dikkat çekmek ve böylece insanları harekete geçmeleri konusunda bilgilendirmektir.

Araştırma sorusu

Bu araştırma, çevre içerikli belgesellerin öğrencilerin genel sözcük dağarcığı ve çevresel sözcük dağarcığı gelişimine katkısı olup olmadığına dairdir. Araştırma; Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi’nde (ULUTÖMER) Türkçe öğrenen hazırlık sınıfı öğrencileriyle yapılmıştır. Araştırmada “Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerde çevre içerikli belgesel film izletmenin -çevre içerikli- sözcük öğretimine etkisi nedir?” sorusuna cevap aranmaktadır.

Yöntem

Bilimsel araştırmalarda soyut veya belirsiz bir durumu, somuta dönüştürmek için araştırma yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Yöntem, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur (Özkan & Güvendir, 2013, s. 2). Bu araştırmada çevre içerikli belgesel filmlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin sözcük dağarcığının gelişimine katkısını incelemek amacıyla deneysel yöntem ve nicel desende bir tarama araştırma yöntemi seçilmiştir. “Deneysel araştırma, bilimsel yöntemler arasında en kesin sonuçların elde edildiği araştırmadır. Araştırmacının karşılaştırılabilir işlemleri uyguladığı ve ardından etkilerini incelediği için bu tür araştırmaların sonuçlarının araştırmacıyı en doğru yorumlara yönlendirmesi beklenir” (Büyüköztürk vd., 2018, s. 18). Araştırma kapsamında oluşturulan deneysel desende ön test ve son test kullanılmıştır. Bu modelde öğrencinin başarı düzeyini tam olarak görebilmek için ön test ve son test verileri birlikte değerlendirilir. Çalışmada, ön test puanları son test puanlarından çıkarılarak ortalamalar arasındaki farklar test edilmiştir.

Araştırma Grubu

Bilimsel araştırmalarda evren üyelerinin en az bir ortak özelliği olması gerekmektedir. Bu çalışmanın evrenini Bursa Uludağ Üniversitesi’nde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin ortak özelliği, Bursa Uludağ Üniversitesi ULUTÖMER’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeleridir. Çalışma, 2020-2021 yılları arasında ULUTÖMER’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmanın araştırma grubu seçimi ulaşılabilir yöntemle yapılmıştır. Söz konusu evrenin çeşitliliğini temsil eden yabancı dil olarak Türkçe öğrenen B2 seviyesindeki öğrenciler araştırma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan toplam öğrenci sayısı (46 kadın ve 40 erkek) 86’dır. Araştırmada kadınların oranı %54, erkeklerin oranı ise %46’dır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması ise 21,6±4,7,

en düşük yaş 14 en yüksek yaş 46'dır. Çalışma çerçevesinde öğrencilerin geldikleri ülkeler incelendiğinde çok geniş bir yelpazede olduğu, ama Afrika, Asya ve Balkanların öne çıktığı görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada, veri toplama aracı olarak "Sözcük Dağarcığı Testi" formu kullanılmıştır. Form geliştirilirken ilk olarak amaç ve araştırma soruları belirlenmiş ve ölçeklerin taslak formları oluşturulmuştur. Ardından, bu alanda çalışan 4 öğretim üyesinin görüşleri alınarak ankete son şekli verilmiştir. Daha sonra, anketin öğrencilere uygulanabilmesi için etik kurul izni alınmıştır.

Amaç ve araştırma sorusuna göre geliştirilen sözcük dağarcığı testi alan yazın (Alyaz, vd, 2017; Göçen, 2016; İşcan, 2017; Sirmandi & Sardareh, 2016; Yılmaz & Şenden, 2015) incelenerek DİAOÖÇ'in önerdiği yönergeler göre "Yuva" çevre belgeseli filminin senaryosundan hazırlanmıştır. Yılmaz ve Şenden (2015), "Yabancılarla Türkçe öğretiminde Kalıp Sözler: 'Babam ve Oğlum' Film Örneği" adlı makalesinde, önce "Babam ve Oğlum" filminde geçen kalıp sözleri tespit etmiş, sonrasında bu kalıp sözlerin kullanıldığı B1 seviyesinde özgün etkinlikler geliştirilmiştir. Bu etkinlikler DİAOÖÇ'de belirtilen hedef kazanımlar dikkate alınarak film öncesi ve film sonrası olarak hazırlanmıştır. Bu çalışmada, sözcük dağarcığı testi formu oluşturmak için filmin metninde olan sözcük sayısı sayılarak metinde toplam günlük dil ve çevreye ait 4882 sözcük belirlenmiştir. Aynı zamanda, DİAOÖÇ'ye göre B2 düzeyinde olan bir öğrencinin 4000 sözcük bilmesi gerekmektedir. Sözcük dağarcığı testinde net bir sayı sınırlaması olmadan 10 ile 100 sözcük arasında sözcük seçilmesi önerilmektedir. Söz konusu çalışma, özgün bir çalışma olduğu için isim, sıfat, fiil ve birleşik isimler gibi farklı dil öğelerini içeren 100 sözcük seçilmesine karar verilmiştir. Son olarak, veri toplama araçları hakkında uzman görüşleri alınmış ve ölçeklerin istatistiksel güvenilirliği test edilmiştir.

Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada kullanılan "Sözcük Dağarcığı Testi" ölçeğinin ortalamalarının güvenilirliği test edilmektedir. Ölçme araçlarının istatistiksel güvenilirliğini test etmek amacıyla gerçekleştirilen Cronbach's Alpha analizinin sonuçları yer almaktadır. Cronbach's Alpha analizi kapsamında teste tabi tutulacak bütün ölçek maddeleri gözetilerek sınanmaktadır. Nunnally ve Bernstein'e (1994) göre elde edilen güvenilirlik skorunun ,70 ve üzerinde çıkması ölçeğin istatistiksel olarak güvenilir olduğunu ifade etmekte ve 1'e yaklaşan ve artan skorlar güvenilirlik artışı olarak nitelendirilmektedir (akt. Dinçer, 2014). Bu bölümde her ölçek için tek tek test yapılmıştır.

Tablo 1. Araştırmanın Ölçme Araçlarının Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Sözcük Dağarcığı Ön-Son Testi	,949	2

Tablo 1'de araştırmanın ölçme araçlarının güvenilirlik değerleri yer almaktadır. Elde edilen bulguya göre hem ön sözcük dağarcığı testi hem de son sözcük dağarcığı testi ,90 üzerinde çok yüksek güvenilirliğe sahiptir ve bu değer yeterli düzeyde güvenilirliğe işaret etmektedir. Bu sonuca göre yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip olan araştırma ölçeğinin testlerde kullanılabilirliğinin önünde bir engel bulunmamaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Çalışmanın bu aşamasında yapılan anket, Bursa Uludağ Üniversitesi'ne bağlı ULUTÖMER'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere Google formlar üzerinden dağıtılmıştır. Öğrencilerden "Sözcük Dağarcığı Testi" formunu sınıf ortamında doldurmaları istenmiştir. Ankete katılanlardan ayrıca ankette isim belirtmemek ve daha sonra veri toplama ve karşılaştırmaya izin vermek için kişisel bir numarayı ezberlemeleri istenmiştir. Bu numara, ön test ile son testlerin karşılaştırılmasına yardımcı olmuştur. Üstündağ'a (2012) göre belgesellerin öğretim sürecine dâhil edilmeden önce biçimsel özelliklerinin, görüntü ve ses kalitelerinin incelenmesi ve öğretime katkılarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda "Yuva" belgeseli sınıfta izletilmeden önce danışman hocaların yardımıyla yabancı dil öğretimine katkısı, ses ve görüntü kalitesi tespit edilip B2 seviyesindeki öğrencilere çevre bilinci dersinde izletilmek üzere hazırlanmıştır.

Film izlenmeden önce öğrencilerin film izlemeye yönelik görüşlerini almak ve mevcut sözcük dağarcığı seviyelerini belirlemek için sınıf ortamında öğrencilere bir ön "Sözcük Dağarcığı Testi" uygulanmıştır. Sözcük dağarcığı testinde öğrencilerden sorulan 100 sözcüğün eş anlamlısını veya açıklamasını yazmaları istenmiştir. Bir gün ara ile aynı öğrencilere 90 dakikalık "Yuva" belgeseli izletilmiştir. Öğrencilerin filmi 3 ders saati boyunca izledikten sonra kendi aralarında küresel ısınma ve çevre kirliliğini tartışmaları ve bu sayede sözcük dağarcığı ön testinde sorulan sözcükleri gerçek ortamda kullanarak yeni sözcükler öğrenmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Ertesi gün, film izlemeye yönelik son "Sözcük Dağarcığı Testi" tekrar uygulanmıştır. Bu uygulamada da öğrencilerden -ön testte olduğu gibi- sınıf ortamında daha önce sorulan sözcüklerin eş anlamlısını veya açıklamasını yazmaları istenmiştir.

Veriler toplandıktan sonra "Sözcük Dağarcığı Testi"nde yer alan 100 sözcük sorusunun her biri için Excel programında ayrı ayrı değerlendirme yapılmış, her bir soruyu doğru cevaplayanlar için "1", yanlış cevaplayanlar için "0" verilerek puanlama yapılmıştır. Ardından öğrencilerin aldıkları puan 100 üzerinden hesaplanarak her iki testin genel ortalaması belirlenmiştir. Bu sayede öğrencilerin sözcüklerle ilgili ön testte aldıkları puanlarla, son testte aldıkları puanlar kıyaslanarak ortalama başarı puanı tespit edilmiştir. "Sözcük Dağarcığı Testi" verilerinin değerlendirilmesi aşamasında istatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 26.0 paket programı kullanılmıştır. SPSS'te öncelikle ön test ve son test normallik analizleri yapılmış, veriler normal dağılım gösterdiğinden ön ve son test üzerinden analiz yapılarak grupların ön test ve son test farkları alınmıştır. Bağımlı gruplar t-testi uygulanarak bulgular kısmında yer verilmiştir. Sonuçların daha kolay anlaşılması için veriler tablo hâlinde verilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırma amaçları doğrultusunda toplanan verilerin, betimsel ve istatistiksel analizlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda öncelikle elde edilen verilerin dağılımları incelenmiş, sonrasında araştırma sorusunun incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analizlerin sonuçlarına yer verilmiştir.

Betimsel Analizler

Bu bölümde, öğrencilerin sözcük dağarcığı ön ve son testlerinde aldıkları puan ve ortalamasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu testlerden elde edilen bulguların dağılımları frekans, yüzdeler ve ortalama olarak ele alınmıştır.

Sözcük Dağarcığı Testi Bulgularının Dağılımları Frekans, Yüzdeler ve Ortalama Değerleri

Çalışmanın bu aşamasında ULUTÖMER’de Türkçe öğrenen öğrencilere uygulanan sözcük dağarcığı ön test ve son test sonucunun ortalama puanlarına aşağıda yer verilmektedir. Her iki sözcük dağarcığı testinde yer alan 100 sözcük için Excel programında ayrı ayrı değerlendirme yapılmış, her bir sözcüğü doğru cevaplayanlar için “1” yanlış cevaplayanlar için “0” verilerek puanlama yapılmıştır. Öğrencilerin hem ön testte hem de son testte aldıkları puan 100 üzerinden hesaplanmış ve aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Sözcük Dağarcığı Ön Testinde Aldıkları Puan ve Ortalaması

Öğrenci No	Sözcük Sayısı	Doğru Cevap Sayısı	Tam Puan	Aldıkları Puan	%100	Ortalama Puan
Öğrenci 1	100	60	100	60	60	73,08
Öğrenci 2	100	74	100	74	74	
Öğrenci 3	100	70	100	70	70	
Öğrenci 4	100	62	100	62	62	
Öğrenci 5	100	73	100	73	73	
Öğrenci 6	100	69	100	69	69	
Öğrenci 7	100	80	100	80	80	
Öğrenci 8	100	66	100	66	66	
Öğrenci 9	100	79	100	79	79	
Öğrenci 10	100	61	100	61	61	
Öğrenci 11	100	78	100	78	78	
Öğrenci 12	100	78	100	78	78	
Öğrenci 13	100	68	100	68	68	
Öğrenci 14	100	67	100	67	67	
Öğrenci 15	100	80	100	80	80	
Öğrenci 16	100	77	100	77	77	
Öğrenci 17	100	55	100	55	55	
Öğrenci 18	100	64	100	64	64	
Öğrenci 19	100	80	100	80	80	
Öğrenci 20	100	55	100	55	55	
Öğrenci 21	100	83	100	83	83	
Öğrenci 22	100	61	100	61	61	
Öğrenci 23	100	72	100	72	72	
Öğrenci 24	100	75	100	75	75	
Öğrenci 25	100	79	100	79	79	
Öğrenci 26	100	82	100	82	82	
Öğrenci 27	100	47	100	47	47	
Öğrenci 28	100	81	100	81	81	
Öğrenci 29	100	81	100	81	81	
Öğrenci 30	100	71	100	71	71	
Öğrenci 31	100	85	100	85	85	
Öğrenci 32	100	76	100	76	76	
Öğrenci 33	100	61	100	61	61	
Öğrenci 34	100	77	100	77	77	
Öğrenci 35	100	72	100	72	72	
Öğrenci 36	100	75	100	75	75	
Öğrenci 37	100	65	100	65	65	
Öğrenci 38	100	79	100	79	79	

Öğrenci 39	100	71	100	71	71
Öğrenci 40	100	78	100	78	78
Öğrenci 41	100	76	100	76	76
Öğrenci 42	100	80	100	80	80
Öğrenci 43	100	68	100	68	68
Öğrenci 44	100	69	100	69	69
Öğrenci 45	100	82	100	82	82
Öğrenci 46	100	81	100	81	81
Öğrenci 47	100	48	100	48	48
Öğrenci 48	100	84	100	84	84
Öğrenci 49	100	86	100	86	86
Öğrenci 50	100	44	100	44	44
Öğrenci 51	100	88	100	88	88
Öğrenci 52	100	40	100	40	40
Öğrenci 53	100	86	100	86	86
Öğrenci 54	100	87	100	87	87
Öğrenci 55	100	68	100	68	68
Öğrenci 56	100	89	100	89	89
Öğrenci 57	100	84	100	84	84
Öğrenci 58	100	74	100	74	74
Öğrenci 59	100	66	100	66	66
Öğrenci 60	100	57	100	57	57
Öğrenci 61	100	62	100	62	62
Öğrenci 62	100	87	100	87	87
Öğrenci 63	100	80	100	80	80
Öğrenci 64	100	79	100	79	79
Öğrenci 65	100	54	100	54	54
Öğrenci 66	100	60	100	60	60
Öğrenci 67	100	72	100	72	72
Öğrenci 68	100	60	100	60	60
Öğrenci 69	100	68	100	68	68
Öğrenci 70	100	50	100	50	50
Öğrenci 71	100	86	100	86	86
Öğrenci 72	100	85	100	85	85
Öğrenci 73	100	86	100	86	86
Öğrenci 74	100	77	100	77	77
Öğrenci 75	100	79	100	79	79
Öğrenci 76	100	86	100	86	86
Öğrenci 77	100	78	100	78	78
Öğrenci 78	100	68	100	68	68
Öğrenci 79	100	82	100	82	82
Öğrenci 80	100	81	100	81	81
Öğrenci 81	100	88	100	88	88
Öğrenci 82	100	83	100	83	83
Öğrenci 83	100	78	100	78	78
Öğrenci 84	100	69	100	69	69
Öğrenci 85	100	79	100	79	79
Öğrenci 86	100	85	100	85	85

Tablo 2’de öğrencilerin sözcük dağarcığı ön testinde aldıkları puan/frekans, yüzdeler ve ortalamaya ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Sözcük Dağarcığı Son Testinde Aldıkları Puan ve Ortalaması

Öğrenci No	Sözcük Sayısı	Doğru Cevap Sayısı	Tam Puan	Aldıkları Puan	%100	Ortalama Puan
Öğrenci 1	100	65	100	65	65	81,69
Öğrenci 2	100	82	100	82	82	
Öğrenci 3	100	79	100	79	79	
Öğrenci 4	100	71	100	71	71	
Öğrenci 5	100	79	100	79	79	
Öğrenci 6	100	74	100	74	74	
Öğrenci 7	100	86	100	86	86	
Öğrenci 8	100	73	100	73	73	
Öğrenci 9	100	85	100	85	85	
Öğrenci 10	100	68	100	68	68	
Öğrenci 11	100	83	100	83	83	
Öğrenci 12	100	85	100	85	85	
Öğrenci 13	100	72	100	72	72	
Öğrenci 14	100	74	100	74	74	
Öğrenci 15	100	89	100	89	89	
Öğrenci 16	100	80	100	80	80	
Öğrenci 17	100	63	100	63	63	
Öğrenci 18	100	70	100	70	70	
Öğrenci 19	100	89	100	89	89	
Öğrenci 20	100	61	100	61	61	
Öğrenci 21	100	90	100	90	90	
Öğrenci 22	100	66	100	66	66	
Öğrenci 23	100	82	100	82	82	
Öğrenci 24	100	87	100	87	87	
Öğrenci 25	100	88	100	88	88	
Öğrenci 26	100	88	100	88	88	
Öğrenci 27	100	53	100	53	53	
Öğrenci 28	100	91	100	91	91	
Öğrenci 29	100	90	100	90	90	
Öğrenci 30	100	84	100	84	84	
Öğrenci 31	100	93	100	93	93	
Öğrenci 32	100	90	100	90	90	
Öğrenci 33	100	90	100	90	90	
Öğrenci 34	100	89	100	89	89	
Öğrenci 35	100	89	100	89	89	
Öğrenci 36	100	86	100	86	86	
Öğrenci 37	100	74	100	74	74	
Öğrenci 38	100	87	100	87	87	
Öğrenci 39	100	86	100	86	86	
Öğrenci 40	100	86	100	86	86	
Öğrenci 41	100	87	100	87	87	
Öğrenci 42	100	91	100	91	91	

Öğrenci 43	100	87	100	87	87
Öğrenci 44	100	90	100	90	90
Öğrenci 45	100	89	100	89	89
Öğrenci 46	100	90	100	90	90
Öğrenci 47	100	59	100	59	59
Öğrenci 48	100	95	100	95	95
Öğrenci 49	100	96	100	96	96
Öğrenci 50	100	47	100	47	47
Öğrenci 51	100	94	100	94	94
Öğrenci 52	100	46	100	46	46
Öğrenci 53	100	86	100	86	86
Öğrenci 54	100	91	100	91	91
Öğrenci 55	100	72	100	72	72
Öğrenci 56	100	89	100	89	89
Öğrenci 57	100	91	100	91	91
Öğrenci 58	100	90	100	90	90
Öğrenci 59	100	72	100	72	72
Öğrenci 60	100	61	100	61	61
Öğrenci 61	100	66	100	66	66
Öğrenci 62	100	93	100	93	93
Öğrenci 63	100	92	100	92	92
Öğrenci 64	100	88	100	88	88
Öğrenci 65	100	62	100	62	62
Öğrenci 66	100	90	100	90	90
Öğrenci 67	100	78	100	78	78
Öğrenci 68	100	72	100	72	72
Öğrenci 69	100	73	100	73	73
Öğrenci 70	100	54	100	54	54
Öğrenci 71	100	91	100	91	91
Öğrenci 72	100	92	100	92	92
Öğrenci 73	100	91	100	91	91
Öğrenci 74	100	90	100	90	90
Öğrenci 75	100	90	100	90	90
Öğrenci 76	100	90	100	90	90
Öğrenci 77	100	87	100	87	87
Öğrenci 78	100	71	100	71	71
Öğrenci 79	100	91	100	91	91
Öğrenci 80	100	93	100	93	93
Öğrenci 81	100	94	100	94	94
Öğrenci 82	100	94	100	94	94
Öğrenci 83	100	91	100	91	91
Öğrenci 84	100	82	100	82	82
Öğrenci 85	100	86	100	86	86
Öğrenci 86	100	85	100	85	85

Tablo m3'te öğrencilerin sözcük dağarcığı son testinde aldıkları puan ve ortalamasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Sonra IBM SPSS 26 programında öğrencilerin sözcüklerle ilgili ön testte aldıkları puanlarla, son testte aldıkları puanlar kıyaslanarak ortalama başarı puanı ve öğrencilerin aldıkları en düşük puan ile en yüksek puan tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Sözcük Dağarcığı Ön Test ve Son Test Ortalamaları

	Ön Test		Son Test	
	Ort±Ss	Alt-Üst	Ort±Ss	Alt-Üst
Sözcük Dağarcığı Testi	73,08±11,22	40-89	81,69±11,80	46-96

Tablo 4'te öğrencilerin sözcük dağarcığı testinden -ön test ve son test- aldıkları ortalama puanlar yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde 100 soru olarak uygulanan ve tavan puanı 100 olan testte ön test ortalaması 73,08±11,22, en düşük puan 40, en yüksek puan 89'dur. Son testte ise ortalama 81,69±11,80, en düşük puan 46 en yüksek puan ise 96'dır.

Verilerin normal dağılımını incelemek için normal dağılım testi yapılmıştır. Çalışmanın bu aşamasında sözcük dağarcığı test ortalamalarının normallik dağılımı incelenmiştir. Normallik analizinde kullanılacak test, örneklemin sayısına göre belirlenmektedir. Çalışmanın örneklem sayısı 100'den az olduğu için normallik incelemesi kapsamında araştırmamızın hipotez testlerinde kullanılacak ölçme araçları Kolmogorov-Smirnov testine tabi tutulmuştur.

Tablo 5. Araştırma Ölçme Araçlarının Normallik İncelemesi

	T	df	P
Sözcük Dağarcığı Ön Test	0,033	113	0,203
Sözcük Dağarcığı Son Test	0,118	113	0,081

Tablo 5'te görüleceği üzere $p > 0,05$ şartı sağlandığından örneklemin normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Aynı grup üzerinde analiz yapılacaksa ön test sonucu ile son test ortalamalarını karşılaştırmak için bağımlı gruplar t-testi (Paired-Sample's T-Testi) yapılmaktadır.

Araştırmanın Test Sonuçlarının Karşılaştırılması

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında ölçme araçları olarak kullanılan sözcük dağarcığı testlerinin ön test ve son testleri arasındaki istatistiksel anlamlı ortalama farklılıklarının tespiti amacıyla gerçekleştirilen bağımlı gruplar t-testi (Paired-Sample's T-Testi)'nin sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Sözcük Dağarcığı Ön Test ve Son Test Ortalama Farklılıklarının Karşılaştırılması

	Ort	Ss	T	P	η^2
Sözcük Dağarcığı Ön Test	73,08	11,22	-15,784	0,000	0,16
Sözcük Dağarcığı Son Test	81,69	11,80			

Tablo 6'da sözcük dağarcığı testinin ön test ve son test sonuçları arasındaki istatistiksel anlamlı ortalama farklılıklarının tespiti amacıyla gerçekleştirilen bağımlı gruplar t-testinin (Paired Sample's t-Testi) sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, ön test ve son test arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ortalama farklılığı tespit edilmiş ($p < 0,05$) ve bu farklılık incelendiğinde son test ortalamasının (81,69±11,80) ön test ortalamasından (73,08±11,22) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular değerlendirildiğinde son test puan ortalamasının, en düşük değer ve en yüksek değer ön test bulgularına göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Çevre içerikli belgesel filmlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin sözcük dağarcığı gelişimine katkısını belirlemeye yönelik bu çalışmaya farklı ülkelerden 86 (46 kadın ve 40 erkek) öğrenci katılmıştır. Çalışmanın araştırma sorusu, “Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerde, çevre içerikli belgesel film izletmenin -çevre içerikli- sözcük öğretimine etkisi nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu araştırma sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara göre, son sözcük dağarcığı test ortalamasının (81,69±11,80), ön sözcük dağarcığı test ortalamasından (73,08±11,22) daha yüksek olduğu ve izlenen belgeselin sözcük dağarcığına olumlu yönde bir etkisi olduğu söylenebilir (Tablo 6). Yabancı dil öğretiminde, sözcük dağarcığıyla ilgili yapılan -alt yazılı filmler üzerine- çalışmalarda da (Amalia, 2012; Harji, Woods & Alavi, 2010; İşcan, 2011; Neuman, 1999; Paivio, 1971; Shirazi, Sesabi & Simin, 2016; Sirmandi & Sardareh, 2016; Stewart & Pertusa, 2004) benzer sonuçlar görülmektedir. Bu çalışma, Başören (2015)'in sözcük dağarcığı gelişimine yönelik çalışmasının sonucuyla da paralellik göstermekle birlikte kullanılan yöntem bakımından farklıdır. Başören çalışmasında karma yöntem kullandığından öğrencileri deney ve kontrol grubu olarak iki farklı grupta değerlendirmiş ve son test başarı puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada ise nicel yöntem kullanarak aynı grup -ön test ve son test- üzerinden analiz yapılmış ve son test sonucunun ön test sonucundan istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmayı destekleyen -kısa film ve çizgi filmlerin incelendiği- başka çalışmalar da vardır. Bu bağlamda Barın (2007) kısa filmlerin ve Bursalı ile Ünal (2015) çizgi filmlerin sözcük öğretiminde önemli bir materyal olduğunu belirtmişlerdir. Ancak çizgi filmlerin hedef kitlesi çoğunlukla çocuklarken çevre içerikli belgesellerin hedef kitlesi hem çocuklar hem de yetişkinlerdir.

Çevre konusu, yabancı dil öğretiminin öncelikli konularından biri değildir ama günümüzde çevre sorunlarının herkesi etkilediği düşünüldüğünde dil öğretiminde de bu konu gündeme alınmaktadır. Ayrıca dilin düşünme biçimini etkilediğini ileri süren Dilsel Görecelik kuramının Dilsel Belirleyicilik ilkesi (Whorf, 1956; Wittgenstein, 1922) dikkate alındığında söylenen her sözcüğün zamanla bireyin düşünce tarzını değiştirdiği söylenebilir. Bu durumda, çevre içerikli belgesel filmlerin öğrencilerin günlük ve çevresel sözcük dağarcığı gelişimine olumlu katkı sağlamakla birlikte öğrencinin çevreye dair duyarlılığını da artıracığı düşünülmektedir.

Çevre içerikli belgesel filmlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin sözcük dağarcığı gelişimine katkı sağlayan etkili bir materyal olduğu görülmüştür. Ancak sadece çevre içerikli bir belgeselin senaryosundan oluşan sözcük öğretimi yerine diğer çevre içerikli belgesel filmlerin de B2, C1 seviyelerine göre sadeleştirilmesi, çevre bilinci gelişimi ve çevre konusunda ilave etkinliklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Çevre içerikli belgeseller, yaşamın tüm ortamlarını ifade eden kavramları içermektedir ve çevre konusu, diğer konulardan ayrılmayacak şekilde iç içe geçmiştir. Bu yüzden öğrencilerin çevresel sözcük dağarcığı gelişimi ile birlikte onların çevreye yönelik duyarlılığını da artırmaları ve çevre sorunlarının aciliyetinin farkında olmaları için yabancı dil öğretimi ders materyallerinde çevreyle ilgili içeriklere yer verilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Abukhattala, I. (2013). Krashen's five proposals on language learning: Are they valid in Libyan EFL classes. *English Language Teaching/www.ccsenet.org/elt* 6(1), 128-131.
- Abuzahra, N., Farrah, M. A. H. & Zalloum, S. (2016). Using cartoon in language classroom from a constructivist point of view. *Arab World English Journal (AWEJ)* 3, 229-245.
- Alsmari, N. A. (2020). A video-driven approach to promoting pragmatic development in the context of english as a foreign language. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 3-23.

- Alyaz, Y., Öztürk, A. O. & Genç, Z. S. (2017). Contribution of an environmental documentary movie to the development of pre-service teachers' environmental attitudes. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 5(9), 203–218.
- Alyaz, Y., Işığışık, E., & Gürsoy, E. (2016). The Impact of the environmental documentary movies on pre-service German teachers' environmental attitudes. *Journal of Education and Training Studies*, Vol.5, No. 1, 159-170.
- Alyaz, Y., Coşkun, R. & Şen, H. H. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe ve Almanca öğretimi ders materyallerinde doğa ve çevre sorunları. *Uludağ Üniversitesi I. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni*, 1-10.
- Amalia, L. (2012). Teaching vocabulary through movies to improve students' vocabulary mastery. English Department, Lampung University, 1-6.
- Argynbayev, A., Kabyzbekova, D, & Yaylaci, Y. (2014). Teaching culture and identifying language interference errors through films. *English Language Teaching*; Vol. 7, No. 9, 49-56.
- Arthus-Bertrand, Y. (2009). Home (Yuva) film. GoodPlanet. <http://www./http://www.youtube.com/watch?v=Q5X85Alv2lg>
- Atçı, A. Ş. (2019). Coğrafya öğretiminde belgesel filmlerin kullanılmasının öğrencilerin başarısına ve kavram kalıcılığına etkisi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde.
- Bakla, A. (2017). Interactive videos in foreign language instruction: A new gadget in your toolbox. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13(1), 124-137.
- Başkalyoncu, H. (2017). Bilimin doğası ve maddenin tanecikli yapısı öğretiminde bilim tarihi belgesel filmlerinin etkisi. (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Başören, M. T. (2015). Drama öğretim tekniğinin yabancı dil kelime öğretimine ve öğrencilerin kelime öğrenmeye yönelik tutumlarına etkisi. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Bursalı, H. & Ünal, F. T. (2015). Çizgi dizilerin 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin söz varlığına katkısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 60-74.
- Büyükkantarcioglu N. (2006). *Toplumsal gerçeklik ve dil*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılınç Çakmak E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chika, M. K. (2014). Film as source material in advanced foreign language classes. *L2 Journal*, Volume 6, 1-13.
- Dilber, Z. (2018). Filmler yabancı dil öğretiminde nasıl etkin bir şekilde kullanılabilir. *Türkçe Konuşurların Akademik Dergisi/www.Turkophone.com*, 30-37.
- Dizon, G. (2018). Netflix and L2 learning: A case study. *Himeji Dokkyo University, Japan*, 2-7.
- Gilmore, A. (2007). Authentic materials & authenticity in Foreign Language Learning. *Language Teaching* 40, 97-118.
- Haghverdi, H. R. (2015). The effect of song and movie on high school students language achievement in Dehdasht. *Social and Behavioral Sciences* 192, 313–320.
- Harji, M. B., Woods, P. C., & Alavi, Z. K. (2010). The effect of viewing subtitled videos on vocabulary learning. *Journal of College Teaching & Learning (TLC)*, 7(9).
- Hayati, A. & Mohmedi, F. (2009). The effect of films with and without subtitles on listening comprehension of EFL learners. *British Journal of Educational Technology* 42(1), 181-192.
- Herrero, C. & Chan, D. (2010). Use film to teach languages. <http://www.cornerhouse.org/resources/>, 1-34.

- İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Türkcic*, 939-948.
- İşcan, A. (2017). Using films in vocabulary teaching of Turkish as a foreign language. *Journal of Education and Training Studies* 5(5), 27-35.
- İşcan, A. & Karagöz, B. (2016). The use of Turkish films in teaching Turkish as a foreign language: A sample from Hababam Sınıfı. *Participatory Educational Research (PER)*,
- İşcan, A. & Aktürk, Y. (2014). Using television series in teaching Turkish as a foreign language (The Series Of Seksenler Sample). *International Journal of Language Academy* 2(4), 234-246.
- Kabooha, R. H. (2016). Using movies in EFL classrooms: A study conducted at the English language institute (ELI), King Abdul-Aziz University. *English Language Teaching* 9(3), 248-257.
- Kapucu, M. S. (2013). Fen ve teknoloji dersinde belgesel kullanılmasıın 8. sınıf öğrencilerinin hücre ile kuvvet konularındaki başarılarına ve bilimin doğası hakkındaki görüşlerine etkisi. (doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kapucu, M. S., Çakmakçı, G. & Aydoğdu, C. (2015). The infuence of documentary films on 8th grade students' views about nature of science. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 797-808.
- Kazanoğlu, F., Atan, N. & Özçelebi, H. (2015). "Yabancı dil öğretiminde belgesel film kullanımının öğretmen adaylarının dil yetileri ve değer eğitimi gelişimine katkısı" başlıklı projenin tanıtımı ve proje kapsamında Fransız dili eğitimi ana bilim dalı uygulamaları. *Uludag Üniversitesi Dergisi*, 371-383.
- Keene, M. D. (2006). Viewing video and DVD in the EFL language classroom. 217-234.
- Özbal, B. (2020). 2020 Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt: Güncellenen ve eklenen tanımlayıcı ölçekler. O. K. Gül, B. Kurt & C. C. Çakmakçı (ed.), iv. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu (ss. 519-531). Ankara: Kıbrıs İlim Üniversitesi.
- Özkan, Y.Ö. & Güvendir, M. A. (2013). Öğrenciler ölçme ve değerlendirme dersinin sunulmasında tercih ettikleri öğretim yöntemleri. *Eğitim ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 4 (1), 1-14.
- Pimsamarn, T. (2011). A survey of student's opinions on watching English soundtrack movies to enrich listening skill development, proje. Thammasat University, Thailand, 1-34.
- Pisarenko, V. (2017). Teaching a foreign language using videos. *Science Studies*, 2-21.
- Polat, M., & Erişti, B. (2019). The effects of authentic video materials on foreign language listening skill development and listening anxiety at different levels of English proficiency. *International Journal of Contemporary Educational Research* 6(1), 135-154.
- Rostambeik, A. & Moqaddam, S. (2015). The use of films for teaching Persian language and Iranian cultures to Non-Persian speakers. <https://www.researchgate.net/publication/332572137>, 80-102.
- Ruusunen, V. (2011). Using movies in EFL teaching: The point of view of teachers. Master's thesis. University of Jyväskylä.
- Sadık, F. & Sadık, S. (2014). A study on environmental knowledge and attitudes of teacher candidates. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 116, 2379–2385.
- Seferoğlu, G. (2008). Using feature films in language classes. *Educational Studies* 34 (1), 1-9.
- Shirazi, R. R. Hesabi, A. & Simin, Sh. (2016). Effects of pedagogical movie English subtitles on EFL learners' vocabulary improvement. *International Journal of Research Studies in Language Learning* Volume 5(2), 47-56.

- Sirmandi, E. H. (2016). Improving Iranian intermediate EFL learners' vocabulary knowledge through watching video clips with English subtitles. *Journal of Applied Linguistics and Language Research* 3(6), 175-187.
- Soytürk M. E. (2019). Coğrafya öğretiminde (Kazanım düzeyinde) belgesel izlemenin öğrenci başarısına etkisi. (Yayımlanmış yüksek lisan tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sun, L. (2019). Teacher's role in using movies as instruments in English classes for junior college students. *Scientific Workshop on Advanced in Social Sciences, Arts & Humanities (ASSAH 2019)*, 134-139.
- Şimşekli, Y. (2015). An implementation to raise environmental awareness of elementary education students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 191, 222–226.
- Tokgöz, Z. T. (2021). 8. Sınıf T.C. inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi "Milli bir destan: Ya istiklâl ya ölüm" konusunda belgesel film kullanımının öğrenci başarısı üzerindeki etkisi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Tzu-Chia Chao (2013). A diary study of university EFL learners' intercultural learning through foreign films. *Culture and Curriculum* 26:3, 247-265.
- Uçar, T. (2019). Taşınabilir cihazlar aracılığıyla yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi uygulamalarının belirlenmesi, sınıflandırılması ve öğrenci kazanımlarına ilişkin öğrenci değerlendirmeleri. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Üstündağ, N. (2012). Bir ders materyali olarak belgesel sinemanın eğitim işlevinin incelenmesi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Wittgenstein, L. (1922). *Tractatus logico-philosophicus*. With contributions of Bertrand Russell; trans. C. K. Ogden. *Tractatus Logico-Philosophicus*, 2010. Edinburgh: Edinburgh Press.
- Yazıcı, S. (2008). Belgesel destekli tarih öğretiminin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Yılmaz, F. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde TV dizilerinin kullanımı. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 144-157.
- Yılmaz, F., & Şenden Y. E. (2015). Yabancılar Türkçe öğretiminde kalıp sözler: "Babam ve Oğlum" film örneği. *International Journal of Social Science*, 187-202.
- Yılmaz, M. (2021). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde reklam filmi kullanımının öğrencilerin yazma becerisine katkısının belirlenmesi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Yüksel, D., & Tanriverdi B. (2009). Effects of watching captioned movie clip on vocabulary development of EFL learners. *The Turkish Online Journal of Educational Technology* 8(2), 48-54.

Extended Abstract

The aim of this study is to determine the effect of watching environmental documentary movies on the development of students' vocabulary acquisition. In addition, the aim of the study is to spread the use of film material and authentic documentary films with environmental content in the foreign language learning process and to make a scientific contribution to the field of foreign language learning and teaching.

While a foreign language learner uses the language in social environments, his or her vocabulary is one of the important sources of information. The wider a person's vocabulary, the easier the communication process. moreover, people encounter various interesting words while talking to a native speaker, watching a movie, or reading a book in a foreign language. Also, they have difficulty

remembering words and understanding how these words are used in a context. Another problem is that the words sound similar and the students have difficulty in distinguishing them and pronouncing them correctly. This issue leads to a decrease in their self-confidence.

In foreign language learning, students need to learn the language in natural environments in order to increase their skills in the target language and to learn more permanently. Krashen (1982) stated that, based on the assumption of learning-acquisition distinction, when the student is exposed to the language in natural environments, he or she can unconsciously learn the language more permanently. On the other hand, a foreign national who learns the target language may not always have the chance to go to the country where the target language is spoken. In this case, movies are more natural materials than other language learning materials. Movies are materials that appeal to the soul and mind of students, are fast, permanent, and entertaining in the learning process of the target language, and develop students' basic language skills (reading, listening, speaking, writing).

This study, which sought answers to the questions about the contribution of environmental documentary films to the vocabulary development of students learning Turkish as a foreign language, is an experimental and quantitative (survey research) research. This study is to determine the effect of watching environmental documentary movies on the development of students' vocabulary acquisitions. In order to find the answers to the "What is the effect of watching environmental documentary films on environmental vocabulary teaching in those who learn Turkish as a foreign language?" research question, Turkish as a Foreign Language learners at ULUTÖMER watched the environmental documentary movie "Home" in the fall semester of 2020-2021. The vocabularies which were applied as a data collecting tool were selected from the scenario of the "Home" documentary movie. Before these vocabulary test forms are applied to the students they were adapted to the B2 level in accordance with the CEFR (The Common European Framework of Reference), B2 level acquisitions and validity of the scales were controlled by 4 professors working at Bursa Uludag University and the reliability of the scales were tested by SPSS computer program. By composing these applications, it is assumed that the environmental documentaries contribute to the development of the learners' daily and environmental vocabularies. Data were collected by "Pre- and Post-Vocabulary Tests", which were analyzed through experimental and quantitative design methods. The data analysis is done with IBM SPSS 26 (Statistic Package for Social Science) computer application and possible differences between pre-test and post-test are determined. Then, the contribution of environmental documentary films to the development of a vocabulary of those who learn Turkish as a foreign language was determined. As a result, it is thought that environmental documentary films will contribute positively to the development of students' daily and environmental vocabulary. Environmental issues or any other environmental problem is not one of the priority topics of foreign language teaching, but considering that environmental problems affect everyone today, this issue which is a social interaction tool, is also on the agenda in language teaching. In addition, considering the Linguistic Determination principle of the Linguistic Relativity theory (Whorf, 1956; Wittgenstein, 1922), which claims that language affects the way of thinking, it can be said that every word was spoken changes the way of thinking of the individual over time. In this case, it is thought that environmental documentary films will contribute positively to the development of students' daily and environmental vocabulary, as well as increase their sensitivity to the environment.

Etik Kurul Kararları

Bu makalenin tüm süreçleri derginin teknik editörü tarafından yürütülmüştür. Makalenin etik kurul onayı, Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulları, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurullarından (oturum tarihi: 29 Ocak 2021, oturum sayısı 2021-01) alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışma birinci yazar tarafından ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanmıştır.

Çatışma Beyanı

Her bir yazar için raporlanan araştırmada, sonuçlarda, yansımalarda ya da belirtilen görüşlerde dolaylı/dolaysız herhangi bir mali çıkar veya bağlantı yoktur. Yazarlara, ilişkili bölümlere, ilişkili kuruluşlara, kişisel ilişkilere veya doğrudan akademik rekabete yönelik ilgili ticari kaynaklar ile diğer finansman kaynakları dâhil olmak üzere herhangi bir yanlılık sorusu doğurabilecek durum yoktur. İlgili araştırma yayınlandıktan sonra yazarların herhangi birinin utanmasına neden olacak, bildirilmeyen herhangi bir düzenleme yoktur.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayının ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.